અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

==========

ગુજરાત હાઇકોર્ટ, અમદાવાદ ખાતે

ક્રિમિનલ અપીલ નં. ૬૬૩/૨૦૦૩

મંજૂરી અને સહી માટે:

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી કે.જે. ઠાકર

==========

૧	શું સ્થાનિક સમાચારપત્રોના પત્રકારોને ચુકાદો જોવાની મંજૂરી આપી શકાય?	
૨	રિપોર્ટરને મોકલવામાં આવે કે નહીં?	
૩	શું માનનીય ન્યાયમૂર્તિઓ ચુકાદાની અંતિમ નકલ જોવા માગે છે?	
૪	શું આ કેસમાં ભારતના બંધારણ અથવા તે હેઠળ કરવામાં આવેલા કોઇ હુકમના અર્થઘટન અંગેનો કાયદાનો કોઇ મહત્વનો પ્રશ્ન સમાવિષ્ટ છે?	

==========

ગુજરાત રાજ્ય....અપીલકર્તા(ઓ)

વિરુદ્ધ

રાજેશભાઈ રમણીકલાલ સાંગાણી....સામાવાળા(ઓ)/પ્રતિવાદી(ઓ)

==========

ઉપસ્થિતિ:

સુશ્રી મોનાલી ભટ્ટ, અપીલકર્તા તરફે એપીપી

શ્રી એ.વાય. કોગજે, સામાવાળા(ઓ)/પ્રતિવાદી(ઓ) તરફે વકીલ

==========

કોરમ: માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી કે.જે. ઠાકર

તારીખ : ૨૦/૦૩/૨૦૧૫

મૌખિક ચુકાદો

૧. ફોજદારી કાર્યરીતિ સંહિતા, ૧૯૭૩ ની કલમ ૩૭૮ હેઠળની પ્રસ્તુત અપીલ, વિદ્વાન એડિશનલ સ્પેશિયલ જજ, સેકન્ડ ફાસ્ટ ટ્રેક કોર્ટ, અમરેલી દ્વારા સ્પેશિયલ કેસ નં. ૨૮/૧૯૯૭ માં પસાર કરવામાં આવેલા તારીખ ૧૩.૦૩.૨૦૦૩ ના નિર્દોષ છોડી મૂકવાના ચુકાદા અને હુકમ સામે કરવામાં આવી છે, જેના દ્વારા વિદ્વાન ટ્રાયલ જજે અત્રેના મૂળ આરોપી–સામાવાળાઓને કથિત ગુનાઓના આરોપોમાંથી નિર્દોષ છોડી મૂક્યા હતા.

૨. પ્રોસિક્યુશન કેસની ટૂંકી હકીકતો એવી છે કે ફરિયાદ પક્ષ–જે.જી. ચાવડા, પોલીસ ઇન્સ્પેક્ટર, લાંચ રુશ્વત વિરોધી બ્યુરો, અમરેલીને એવી માહિતી મળી

હતી કે સ્થાનિક પોલીસ અને આર.ટી.ઓ. નો સ્ટાફ ભાવનગર, તળાજા, મહુવા, આસચાણા ચોકડી, રાજુલા, નાગેશ્રી, ટીંબી, ઉના હાઇવેના રસ્તાઓ પરથી પસાર થતા વાહન માલિકો પાસેથી એન્ટ્રી ફી વસૂલ કરી રહ્યો છે. માહિતી અનુસાર, તેઓ ઉપરોક્ત રસ્તાઓ પરથી પસાર થતા વાહનો દીઠ ૩. ૧૦/– થી ૩. ૩૦૦/– સુધીની ગેરકાયદેસર એન્ટ્રી ફી વસૂલ કરતા હતા. પ્રોસિક્યુશનનો વધુ કેસ એવો છે કે ફરિયાદ પક્ષે, સદર માહિતીની ખરાઈ કર્યા પછી, તારીખ ૧૩.૦૮.૧૯૯૬ ના રોજ છટકું (ટ્રેપ) ગોઠવવાનું નક્કી કર્યું. તદનુસાર, તેઓ સ્થાનિક એસીબી પીએસઆઈ–શ્રી પંચોલીને મળ્યા અને છટકું ગોઠવ્યું. પ્રોસિક્યુશનનો વધુ કેસ એવો છે કે તેમણે ત્રણ વ્યક્તિઓને બોલાવી; એક વાહનના માલિક તરીકે અને બે પંચો તરીકે કામ કરવા માટે. દિલીપભાઈ નટવરલાલ બ્રાહ્મણ અને પ્રવિણકુમાર અમૃતલાલ દરજી પંચો તરીકે કામ કરવા તૈયાર થયા હતા. પ્રોસિક્યુશનનો વધુ કેસ એવો છે કે વાહનના માલિક તરીકે કામ કરવા માટે દામજીભાઈ શિવાભાઈ નાકિયાની પસંદગી કરવામાં આવી હતી. આ સંબંધમાં પ્રથમ પંચનામું છટકાના દિવસે બપોરે ૨:૦૦ થી ૨:૩૦ વાગ્યાની વચ્ચે કરવામાં આવ્યું હતું. વાહનના એટલે કે ટ્રકના માલિક તરીકે કામ કરનાર વ્યક્તિ પાસેથી આરોપીએ ૩. ૨૦/– ની લાંચની રકમ સ્વીકારી હતી. જોકે, દરોડા પાડનાર ટુકડીના સભ્યોને જોઈને, તેણે રકમ ફેંકી દીધી અને ઘટનાસ્થળેથી ભાગી ગયો હતો. જોકે, પોલીસને જાણવા મળ્યું કે તે આરોપી જ હતો જેણે લાંચની રકમ સ્વીકારી હતી અને ગુનાના સ્થળેથી ગાયબ થઈ ગયો

હતો. તે તેના ગણવેશમાં હતો. આ રકમ એન્ટ્રી ફી તરીકે અને ઓવરલોડ ચાર્જ તરીકે પણ સ્વીકારવામાં આવી હતી. આ હકીકતો પર, આરોપી વિરુદ્ધ એસીબી અમરેલી પોલીસ સ્ટેશનમાં આઈ–સી.આર. નં. ૬/૧૯૯૬ તરીકે ફરિયાદ નોંધવામાં આવી હતી.

૩. તપાસ પૂર્ણ થયા પછી, વિદ્વાન મેજિસ્ટ્રેટ કોર્ટ સમક્ષ ચાર્જશીટ દાખલ કરવામાં આવી હતી. આ કેસ માત્ર સેશન્સ કોર્ટ દ્વારા જ ચલાવવાપાત્ર હોવાથી, વિદ્વાન મેજિસ્ટ્રેટ કોર્ટે ફોજદારી કાર્યરીતિ સંહિતા, ૧૯૭૩ (ટૂંકમાં "સીઆર.પી.સી.") ની કલમ ૨૦૯ હેઠળ સદર કેસને વિદ્વાન એડિશનલ સ્પેશિયલ જજ, સેકન્ડ ફાસ્ટ ટ્રેક કોર્ટ, અમરેલીની કોર્ટમાં કમિટ કર્યો હતો, જેને ત્યારબાદ સ્પેશિયલ કેસ નં. ૨૮/૧૯૯૭ તરીકે નંબર આપવામાં આવ્યો હતો. સામાવાળા–આરોપીએ ગુનો કબૂલ ન કરતાં અને કેસ ચલાવવાની માંગણી કરતાં, તેમની સામે કથિત ગુનાઓ માટે કેસ ચલાવવામાં આવ્યો હતો.

૪. ટ્રાયલ વખતે, મૂળ આરોપી સામે લગાવવામાં આવેલા આરોપો સાબિત કરવા માટે, પ્રોસિક્યુશને ૬ સાક્ષીઓની તપાસ કરી તેમજ પ્રોસિક્યુશને ૧૦ દસ્તાવેજી પુરાવાઓ પણ રજૂ કર્યા હતા.

૫. ટ્રાયલના અંતે અને સીઆર.પી.સી. ની કલમ ૩૧૩ હેઠળ આરોપીનું નિવેદન નોંધ્યા પછી અને પ્રોસિક્યુશન તથા બચાવ પક્ષ તરફથી દલીલો સાંભળ્યા પછી, વિદ્વાન એડિશનલ સ્પેશિયલ જજ, સેકન્ડ ફાસ્ટ ટ્રેક કોર્ટ, અમરેલીએ આરોપીને તેની સામે લગાવવામાં આવેલા તમામ આરોપોમાંથી નિર્દોષ છોડી મૂક્યા હતા. ટ્રાયલ પૂર્ણ થતાં, સેશન્સ કોર્ટે સામાવાળા–આરોપીને નિર્દોષ છોડી મૂકતો ચુકાદો અને હુકમ પસાર કર્યો હતો.

૬. વિદ્વાન સેશન્સ કોર્ટ દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલા ઉપરોક્ત ચુકાદા અને હુકમથી વ્યથિત અને અસંતુષ્ટ થઈને, અપીલકર્તા–રાજ્યએ પ્રસ્તુત ક્રિમિનલ અપીલ દાખલ કરી છે.

૭. વિદ્વાન એપીપીએ રજૂઆત કરી હતી કે ટ્રાયલ કોર્ટનો ચુકાદો અને હુકમ કાયદાની જોગવાઈઓ વિરુદ્ધ છે; ટ્રાયલ કોર્ટે પ્રોસિક્યુશન દ્વારા રજૂ કરવામાં આવેલા પુરાવાઓને યોગ્ય રીતે ધ્યાને લીધા નથી અને કાયદાની જોગવાઈઓને જોતાં જ, એ સ્થાપિત થાય છે કે પ્રોસિક્યુશને પ્રસ્તુત સામાવાળા–આરોપી સામેના કથિત આરોપોના તમામ ઘટકો સાબિત કર્યા છે. તેમણે તપાસ કરનાર અધિકારી–ફરિયાદી અને પંચોના પુરાવા પર પણ આધાર રાખ્યો હતો. તેમણે વધુમાં રજૂઆત કરી હતી કે આરોપી સામેના આરોપોને અનુસરીને આરોપી સામે કેસ ચલાવવામાં આવ્યો હતો. તેમણે વધુમાં રજૂઆત કરી હતી કે તમામ પંચોએ

ફરિયાદીના કેસને સમર્થન આપ્યું છે અને ફરિયાદીએ પોતાની જુબાનીમાં જણાવ્યું હતું કે આરોપી–સામાવાળા દ્વારા માંગણી કરવામાં આવી હતી. તેમણે વધુમાં રજૂઆત કરી હતી કે પોલીસ કર્મચારીઓ દ્વારા તમામ પ્રક્રિયાઓનું પાલન કરવામાં આવ્યું હતું અને ફરિયાદી દ્વારા જણાવ્યા મુજબ માંગણી અને સ્વીકૃતિ સાબિત થઈ હતી તથા આરોપીએ લાંચની રકમ સ્વીકારી હતી. તેમણે વધુમાં રજૂઆત કરી હતી કે વિદ્વાન ટ્રાયલ જજે પંચ નં. ૧–દિલીપભાઈ નટવરલાલ બ્રાહ્મણ કે જેમને આંક: ૧૧ પર તપાસવામાં આવ્યા હતા તેમના પુરાવા પર વિશ્વાસ મૂકવો જોઈતો હતો અને તેમણે પોતાની જુબાનીમાં સ્પષ્ટપણે જણાવ્યું હતું કે બનાવ વખતે, ટ્રકના માલિક તરીકે કામ કરનાર સાક્ષી દામજીભાઈ શિવાભાઈ નાકિયા પાસેથી આરોપીએ લાંચ તરીકે રૂ. ૨૦/– મેળવ્યા હતા. તેમણે વધુમાં રજૂઆત કરી હતી કે વિદ્વાન ટ્રાયલ જજે એ હકીકત ધ્યાને લેવી જોઈતી હતી કે ટ્રેપના પંચ નં. ૧ એ પંચનામા મુજબ પુરાવો આપ્યો છે, જે આંક: ૧૨ પર છે અને તેથી, વિદ્વાન ટ્રાયલ જજે સદર પંચના પુરાવા પર વિશ્વાસ ન મૂકીને ગંભીર ભૂલ કરી હતી. તેમણે વધુમાં રજૂઆત કરી હતી કે વિદ્વાન ટ્રાયલ જજે સાક્ષી દામજીભાઈ શિવાભાઈ નાકિયા, જેમને આંક: ૧૫ પર તપાસવામાં આવ્યા હતા તેમના પુરાવા પર વિશ્વાસ મૂકવો જોઈતો હતો અને તેમણે પોતાની જુબાનીમાં જણાવ્યું હતું કે આરોપીએ લાંચ તરીકે રૂ. ૨૦/– ની માંગણી કરી હતી અને સદર રકમ આપતાં, આરોપીએ તે મેળવી હતી અને સ્વીકારી હતી અને તેથી, સદર સાક્ષીએ પંચ નં. ૧ ના પુરાવાને સમર્થન આપતો પુરાવો આપ્યો છે.

તેમણે વધુમાં રજૂઆત કરી હતી કે વિદ્વાન ટ્રાયલ જજે આરોપી દ્વારા કરવામાં આવેલી ગેરકાયદેસર અવેજની માંગણી, સ્વીકૃતિ અને રિકવરી સાબિત થઈ નથી તે હકીકત ધ્યાને ન લઈને ભૂલ કરી હતી. વિદ્વાન એપીપીએ આ કોર્ટને મૌખિક તેમજ સમગ્ર દસ્તાવેજી પુરાવાઓ પણ વંચાણે લીધા હતા અને રજૂઆત કરી હતી કે પ્રસ્તુત અપીલ મંજૂર કરવાપાત્ર છે અને વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલ વિવાદાસ્પદ ચુકાદો અને હુકમ રદબાતલ અને બાતલ ઠરાવવો જરૂરી છે.

૮. તેની સામે, સામાવાળા–આરોપી તરફના વિદ્વાન વકીલે રજૂઆત કરી હતી કે સામાવાળા–આરોપીએ ક્યારેય રકમની માંગણી કરી ન હતી. હકીકતના તારણમાં કોઈ ખામી શોધી શકાતી નથી. વિદ્વાન વકીલના જણાવ્યા મુજબ આરોપી પૈસાની માંગણી કરતો હતો તે હકીકતનો પાયો જ સાચો નથી. તેમણે વધુમાં રજૂઆત કરી હતી કે ગંભીર વિરોધાભાસો છે અને માંગણીનો કોઈ પ્રશ્ન જ ઉપસ્થિત થતો નથી. તેમણે પ્રોસિક્યુશન દ્વારા રેકર્ડ પર રજૂ કરાયેલા પુરાવાનું મૂલ્યાંકન કર્યા પછી ટ્રાયલ કોર્ટનો ચુકાદો અને હુકમ પસાર કરવામાં આવ્યો હોવાની રજૂઆત કરીને તેનું સમર્થન કર્યું હતું. તેથી, આ કોર્ટના હાથે તેમાં કોઈ હસ્તક્ષેપની જરૂર નથી. તેમણે વધુમાં રજૂઆત કરી હતી કે પ્રસ્તુત અપીલ બરતરફ કરવાપાત્ર છે અને વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલ વિવાદાસ્પદ ચુકાદો અને હુકમ બહાલ રાખવો જરૂરી છે.

૯. મેં અપીલકર્તા–રાજ્ય તરફે વિદ્વાન એપીપી અને આરોપી–સામાવાળા તરફે વિદ્વાન વકીલને સાંભળ્યા છે અને રેકર્ડ પરની સામગ્રીનું અવલોકન કર્યું છે.

૧૦. ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલા નિર્દોષ છોડી મૂકવાના હુકમ સામે, આ કોર્ટ દ્વારા અપીલની સુનાવણીનું સંચાલન અને નિયમન કરતા સિદ્ધાંતો સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા શ્રેણીબદ્ધ ચુકાદાઓમાં ખૂબ જ સંક્ષિપ્તમાં સમજાવવામાં આવ્યા છે. એમ.એસ. નારાયણ મેનન ઉર્ફે મણી વિરુદ્ધ કેરળ રાજ્ય અને અન્ય, *(૨૦૦૬)* ૬ એસ.સી.સી. ૩૯ ના કેસમાં સર્વોચ્ચ અદાલતે નિર્દોષ છોડી મૂકવાના હુકમ સામેની અપીલમાં હાઇકોર્ટની સત્તાઓનું વર્ણન કર્યું છે. ચુકાદાના પેરા–૫૪ માં સર્વોચ્ચ અદાલતે નીચે મુજબ અવલોકન કર્યું છે;

> *"૫૪. કોઈ પણ સંજોગોમાં હાઇકોર્ટે નિર્દોષ છોડી મૂકવા સામેની અપીલ ગણીને અપીલ સ્વીકારી હતી, તે વાસ્તવમાં પુનરાવલોકન અધિકારક્ષેત્ર (રિવિઝનલ જ્યુરિસડિક્શન) નો ઉપયોગ કરી રહી હતી. નિર્દોષ છોડી મૂકવાના ચુકાદા સામે અપીલની સત્તાનો ઉપયોગ કરતી વખતે પણ, હાઇકોર્ટે કાયદાના સુસ્થાપિત સિદ્ધાંતો ધ્યાનમાં રાખવા જોઈતા હતા કે જ્યાં બે મંતવ્યો શક્ય હોય, ત્યાં નીચલી કોર્ટ દ્વારા નોંધવામાં આવેલા નિર્દોષ છોડી મૂકવાના તારણમાં એપેલેટ કોર્ટે હસ્તક્ષેપ કરવો જોઈએ નહીં."*

૧૧. વધુમાં, ચંદ્રપ્પા વિરુદ્ધ કર્ણાટક રાજ્ય, *(૨૦૦૭)* ૪ એસ.સી.સી. ૪૧૫ માં રિપોર્ટ થયેલ કેસમાં સર્વોચ્ચ અદાલતે નીચે મુજબના સિદ્ધાંતો નિર્ધારિત કર્યા હતા;

> *"૪૨. ઉપરોક્ત નિર્ણયો પરથી, અમારા સુવિચારિત મતે, નિર્દોષ છોડી મૂકવાના હુકમ સામેની અપીલ સાથે કામ કરતી વખતે એપેલેટ કોર્ટની સત્તાઓ અંગે નીચે મુજબના સામાન્ય સિદ્ધાંતો ઉદ્ભવે છે;*
>
> *[૧] નિર્દોષ છોડી મૂકવાનો હુકમ જેના પર આધારિત છે તે પુરાવાની સમીક્ષા કરવાની, પુનઃમૂલ્યાંકન કરવાની અને પુનર્વિચારણા કરવાની એપેલેટ કોર્ટ પાસે સંપૂર્ણ સત્તા છે.*
>
> *[૨] ફોજદારી કાર્યરીતિ સંહિતા, ૧૯૭૩ આવી સત્તાના ઉપયોગ પર કોઈ મર્યાદા, પ્રતિબંધ કે શરત મૂકતી નથી અને એપેલેટ કોર્ટ પોતાની સમક્ષ રહેલા પુરાવા પર, હકીકત અને કાયદા બંનેના પ્રશ્નો પર પોતાના તારણ પર પહોંચી શકે છે.*
>
> *[૩] વિવિધ અભિવ્યક્તિઓ, જેવી કે, નોંધપાત્ર અને અનિવાર્ય કારણો, સારા અને પર્યાપ્ત આધારો, ખૂબ જ મજબૂત સંજોગો, વિકૃત તારણો, ગંભીર ભૂલો, વગેરે નિર્દોષ છોડી મૂકવા સામેની અપીલમાં એપેલેટ કોર્ટની વ્યાપક સત્તાઓને મર્યાદિત કરવાનો આશય ધરાવતી નથી. આવા શબ્દપ્રયોગો પુરાવાની સમીક્ષા કરવાની અને પોતાના તારણ પર પહોંચવાની કોર્ટની સત્તાને ઘટાડવા કરતાં નિર્દોષ છોડી મૂકવામાં હસ્તક્ષેપ કરવા માટે એપેલેટ કોર્ટની અનિચ્છા પર ભાર મૂકવા માટે ભાષાકીય શૈલીના સ્વરૂપમાં વધુ છે.*

[૪] જોકે, એપેલેટ કોર્ટે ધ્યાનમાં રાખવું જોઈએ કે નિર્દોષ છોડી મૂકવાના કિસ્સામાં આરોપીની તરફેણમાં બેવડી ધારણા રહેલી છે. પ્રથમ, ફોજદારી ન્યાયશાસ્ત્રના મૂળભૂત સિદ્ધાંત હેઠળ તેને નિર્દોષતાની ધારણા ઉપલબ્ધ છે કે જ્યાં સુધી સક્ષમ અદાલત દ્વારા કોઈ પણ વ્યક્તિ દોષિત સાબિત ન થાય ત્યાં સુધી તેને નિર્દોષ માનવામાં આવશે. બીજું, આરોપીએ પોતાની નિર્દોષતા મેળવી લીધી હોવાથી, ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા તેની નિર્દોષતાની ધારણા વધુ દ્રઢ, પુનઃપુષ્ટ અને મજબૂત બને છે.

[૫] જો રેકર્ડ પરના પુરાવાના આધારે બે વ્યાજબી તારણો શક્ય હોય, તો એપેલેટ કોર્ટે ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા નોંધવામાં આવેલા નિર્દોષ છોડી મૂકવાના તારણમાં ખલેલ પહોંચાડવી જોઈએ નહીં."

૧૨. આમ, એ સુસ્થાપિત સિદ્ધાંત છે કે અપીલ સત્તાઓનો ઉપયોગ કરતી વખતે, જો રેકર્ડ પરના પુરાવાના આધારે બે વ્યાજબી મંતવ્યો/તારણો શક્ય હોય તો પણ, એપેલેટ કોર્ટે ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા નોંધવામાં આવેલા નિર્દોષ છોડી મૂકવાના તારણમાં ખલેલ પહોંચાડવી જોઈએ નહીં.

૧૩. ગોવા રાજ્ય વિરુદ્ધ સંજય ઠાકરાન અને અન્ય, *(૨૦૦૭)* ૩ એસ.સી.સી. ૭૫ માં રિપોર્ટ થયેલ કેસમાં પણ સર્વોચ્ચ અદાલતે આવા કેસોમાં હાઇકોર્ટની સત્તાઓનો પુનરોચ્ચાર કર્યો છે. સદર નિર્ણયના પેરા–૧૬ માં અદાલતે નીચે મુજબ અવલોકન કર્યું છે;

"૧૬. ઉપરોક્ત નિર્ણયો પરથી, એ સ્પષ્ટ છે કે નિર્દોષ છોડી મૂકવાના હુકમ સામેની અપીલમાં સત્તાઓનો ઉપયોગ કરતી વખતે અપીલ અદાલત સામાન્ય રીતે નિર્દોષ છોડી મૂકવાના હુકમમાં ત્યાં સુધી હસ્તક્ષેપ કરશે નહીં જ્યાં સુધી નીચલી કોર્ટનો અભિગમ કોઈ સ્પષ્ટ ગેરકાયદેસરતાથી દૂષિત ન થયો હોય અને જે તારણ પર પહોંચવામાં આવ્યું છે તે કોઈ પણ વ્યાજબી વ્યક્તિ દ્વારા પહોંચી શકાય તેવું ન હોય અને તેથી, તે નિર્ણયને વિકૃત તરીકે વર્ગીકૃત કરવો પડે. માત્ર બે મંતવ્યો શક્ય હોવાને કારણે, અપીલ અદાલત એવું મંતવ્ય અપનાવશે નહીં જે નીચલી અદાલત દ્વારા આપવામાં આવેલા ચુકાદાને ઉથલાવી દે. જોકે, જો અપીલ અદાલતનું એવું મંતવ્ય હોય કે નીચલી અદાલત દ્વારા પહોંચવામાં આવેલ તારણ વિકૃત છે અને અદાલતે કાયદાની સ્પષ્ટ ભૂલ કરી છે તથા રેકર્ડ પરના મહત્ત્વપૂર્ણ પુરાવાને અવગણ્યો છે, તો તેને પુરાવાની સમીક્ષા કરવાની સત્તા છે. આવા સંજોગોમાં અપીલ અદાલત પર એ ફરજ લાદવામાં આવે છે કે તે રેકર્ડ પર મુકાયેલી સામગ્રીના આધારે ન્યાયી નિર્ણય પર પહોંચવા માટે પુરાવાનું પુનઃમૂલ્યાંકન કરે જેથી જાણી શકાય કે આરોપીઓ પૈકી કોઈ તેની સામે લગાવવામાં આવેલા ગુનાના આચરણ સાથે જોડાયેલ છે કે નહીં."

૧૪. સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા ઉત્તર પ્રદેશ રાજ્ય વિરુદ્ધ રામવીર સિંહ અને અન્ય, ૨૦૦૭ એ.આઈ.આર. એસ.સી.ડબલ્યુ. ૫૫૫૩ અને ગિરજા પ્રસાદ (મૃતક) વારસદારો મારફતે વિરુદ્ધ મધ્ય પ્રદેશ રાજ્ય, ૨૦૦૭ એ.આઈ.આર. એસ.સી.ડબલ્યુ. ૫૫૮૯ ના કેસોમાં આવો જ સિદ્ધાંત નિર્ધારિત કરવામાં આવ્યો છે. આમ, નિર્દોષ છોડી મૂકવાના હુકમ સામે આ કોર્ટ જે સત્તાઓનો ઉપયોગ કરી શકે છે, તે સુસ્થાપિત છે.

૧૫. લુનારામ વિરુદ્ધ ભૂપત સિંહ અને અન્ય, *(૨૦૦૯)* એસસીસી ૭૪૯ માં રિપોર્ટ થયેલ કેસમાં સર્વોચ્ચ અદાલતે પેરા–૧૦ અને ૧૧ માં નીચે મુજબ ઠરાવ્યું છે;

> *"૧૦. હાઇકોર્ટે નોંધ્યું છે કે પ્રોસિક્યુશનનું સંસ્કરણ સ્પષ્ટપણે માનવાયોગ્ય ન હતું. કેટલાક કહેવાતા પ્રત્યક્ષદર્શી સાક્ષીઓએ જણાવ્યું હતું કે એક આરોપી દ્વારા પગની ઘૂંટી મરડી નાખવાને કારણે મૃતકનું મૃત્યુ થયું હતું. અન્ય લોકોએ કહ્યું કે તેનું ગળું દબાવી દેવામાં આવ્યું હતું. પ્રોસિક્યુશનનો કેસ એવો હતો કે ઈજાગ્રસ્ત સાક્ષીઓને બસમાંથી બહાર ફેંકી દેવામાં આવ્યા હતા. પોસ્ટમોર્ટમ કરનાર અને સાક્ષીઓની તપાસ કરનાર તબીબે સ્પષ્ટપણે જણાવ્યું હતું કે બસ ચાલુ હાલતમાં હોય ત્યારે કોઈ વ્યક્તિને બસમાંથી બહાર ફેંકી દે તે શક્ય નથી.*
>
> *૧૧. નિર્દોષ છોડી મૂકવાના ચુકાદા સામેની અપીલના માપદંડોને ધ્યાનમાં લેતાં, અમે આ અપીલમાં હસ્તક્ષેપ કરવા પ્રેરાતા નથી. હાઇકોર્ટના મંતવ્યને વિકૃત ગણી શકાય નહીં અને તે પુરાવા પરનું એક શક્ય મંતવ્ય છે."*

૧૬. સર્વોચ્ચ અદાલતના તાજેતરના નિર્ણયમાં પણ, મુક્કૈયા અને અન્ય વિરુદ્ધ રાજ્ય, પોલીસ ઇન્સ્પેક્ટર, તમિલનાડુ મારફતે, એઆઈઆર ૨૦૧૩ એસસી ૩૨૧ માં રિપોર્ટ થયેલ કેસમાં સર્વોચ્ચ અદાલતે પેરા–૪ માં નીચે મુજબ ઠરાવ્યું છે:

"૪. એ નિર્વિવાદ છે કે ટ્રાયલ કોર્ટે, પ્રોસિક્યુશન અને બચાવ પક્ષ દ્વારા રજૂ કરવામાં આવેલા મૌખિક અને દસ્તાવેજી પુરાવાનું મૂલ્યાંકન કરીને, આરોપીઓને તેમની સામે લગાવવામાં આવેલા આરોપોના સંબંધમાં નિર્દોષ છોડી મૂક્યા હતા. રાજ્ય દ્વારા અપીલ કરવામાં આવતાં, હાઇકોર્ટે, વિવાદાસ્પદ હુકમ દ્વારા, સદર નિર્ણયને ઉલટાવી દીધો અને આરોપીને આઈપીસી ની કલમ ૩૪ સાથે વાંચતાં કલમ ૩૦૨ હેઠળ દોષિત ઠેરવ્યા અને આજીવન સખત કેદની સજા ફટકારી. અપીલકર્તાઓ તરફના વકીલે ખૂબ ભારપૂર્વક રજૂઆત કરી હતી કે હાઇકોર્ટે નિર્દોષ છોડી મૂકવાના હુકમને દોષિત ઠરાવવામાં ફેરવીને પોતાના અધિકારક્ષેત્રનું ઉલ્લંઘન કર્યું છે, તેથી ચાલો આપણે નિર્દોષ છોડી મૂકવાના હુકમ સામે દાખલ કરવામાં આવેલી અપીલમાં હાઇકોર્ટના વ્યાપ અને સત્તાનું વિશ્લેષણ કરીએ. આ અદાલતે શ્રેણીબદ્ધ નિર્ણયોમાં વારંવાર નિર્ધારિત કર્યું છે કે પ્રથમ એપેલેટ કોર્ટ તરીકે હાઇકોર્ટ, નિર્દોષ છોડી મૂકવા સામેની અપીલ સાથે કામ કરતી વખતે પણ, સમગ્ર પુરાવાની ઝીણવટભરી તપાસ કરવા અને જો જરૂર પડે તો પુનઃમૂલ્યાંકન કરવા માટે હકદાર તેમજ બંધાયેલી પણ હતી, જોકે હસ્તક્ષેપ કરવાનું પસંદ કરતી વખતે અદાલતને રેકર્ડ પરના પુરાવાના આધારે દોષની સંપૂર્ણ ખાતરી મળવી જોઈએ અને માત્ર એટલા માટે નહીં કે હાઇકોર્ટ એક વધુ શક્ય અથવા અલગ મંતવ્ય લઈ શકતી હતી. ઉપરોક્ત સિવાય, જ્યાં સુધી અપીલની વિચારણાની માત્રા અને ઊંડાણની બાબત સંબંધિત છે, ત્યાં સુધી માત્ર એટલા માટે કે એક સજા વિરુદ્ધ હતી અથવા બીજી નિર્દોષતા વિરુદ્ધ હતી, તેવી અપીલ સાથે કામ કરવામાં અભિગમમાં કોઈ ભેદભાવ કે તફાવતની કલ્પના કરવામાં આવી નથી. [જુઓ રાજસ્થાન રાજ્ય વિરુદ્ધ સોહનલાલ અને અન્ય, (૨૦૦૪) ૫ એસસીસી ૫૬૩]"

૧૭. એ પણ સુસ્થાપિત કાનૂની સ્થિતિ છે કે નિર્દોષ છોડી મૂકવાની અપીલોમાં, જ્યારે નીચલી અદાલત દ્વારા આપવામાં આવેલા કારણો યોગ્ય અને વાજબી જણાય, ત્યારે એપેલેટ કોર્ટે ચુકાદો ફરીથી લખવાની કે નવા કારણો આપવાની જરૂર નથી. આવો સિદ્ધાંત સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા કર્ણાટક રાજ્ય વિરુદ્ધ હેમારેડ્ડી, એઆઈઆર ૧૯૮૧, એસસી ૧૪૧૭ ના કેસમાં નિર્ધારિત કરવામાં આવ્યો છે, જેમાં નીચે મુજબ ઠરાવવામાં આવ્યું છે;

> *"...આ અદાલતે ગિરિજા નંદિની દેવી વિરુદ્ધ બિજેન્દ્ર નંદિની ચૌધરી (૧૯૬૭) ૧ એસસીઆર ૯૩:(એઆઈઆર ૧૯૬૭ એસસી ૧૧૨૪) માં અવલોકન કર્યું છે કે પુરાવા પર પુરાવાના વર્ણનનું પુનરાવર્તન કરવું અથવા જે અદાલતના નિર્ણય સામે અપીલ થઈ છે તે અદાલતે આપેલા કારણો સાથે સામાન્ય સંમતિ દર્શાવીને ટ્રાયલ કોર્ટે આપેલા કારણોનો પુનરોચ્ચાર કરવો એ એપેલેટ કોર્ટની ફરજ નથી, તે સામાન્ય રીતે પર્યાપ્ત રહેશે."*

૧૮. તાજેતરના નિર્ણયમાં, માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે શિવશરણપ્પા અને અન્ય વિરુદ્ધ કર્ણાટક રાજ્ય, જેટી ૨૦૧૩ *(૭)* એસસી ૬૬ માં નીચે મુજબ ઠરાવ્યું છે;

> *"એપેલેટ કોર્ટ સમગ્ર પુરાવાનું પુનઃમૂલ્યાંકન કરવા માટે સશક્ત છે, જોકે, અમુક અન્ય સિદ્ધાંતોનું પણ પાલન કરવાનું રહે છે અને એ ધ્યાનમાં રાખવું પડશે કે નિર્દોષ છોડી મૂકવાના પરિણામે નિર્દોષતાની બેવડી ધારણા બને છે."*

૧૯. આમ, જો એપેલેટ કોર્ટ નીચલી અદાલત દ્વારા આપવામાં આવેલા કારણો અને મંતવ્ય સાથે સંમત થાય, તો પુરાવાની ચર્ચા કરવી જરૂરી નથી.

૨૦. મેં ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલ ચુકાદો અને હુકમ વંચાણે લીધો છે. મેં ટ્રાયલ કોર્ટ સમક્ષ રજૂ કરાયેલા મૌખિક તેમજ દસ્તાવેજી પુરાવાઓનું પણ અવલોકન કર્યું છે અને અપીલકર્તા–રાજ્ય તરફે વિદ્વાન એપીપી દ્વારા કરવામાં આવેલી રજૂઆતો પણ ધ્યાને લીધી છે. ફરિયાદીએ નિઃશંકપણે પ્રોસિક્યુશનના કેસને સમર્થન આપ્યું છે, જોકે, તેમના પુરાવા પરથી, આરોપી દ્વારા પૂર્વ–માંગણી કરવામાં આવી હતી તેવું ક્યાંય પણ સામે આવ્યું નથી. આરોપીએ એન્ટ્રી ફી પેટે રકમ માંગી હતી. એમ.આર. પુરૂષોત્તમ વિરુદ્ધ કર્ણાટક રાજ્ય *(૨૦૧૫ ક્રિ.એલ.જે. ૭૨)* ના કેસમાં નિર્ધારિત કરવામાં આવેલા ગુણોત્તરને ધ્યાનમાં લેતાં, જેને આ કેસની હકીકતો પર લાગુ કરવો પડશે, પ્રસ્તુત ક્રિમિનલ અપીલ બરતરફ કરવાપાત્ર છે અને વિદ્વાન ટ્રાયલ જજ દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલ વિવાદાસ્પદ ચુકાદો અને હુકમ બહાલ રાખવો જરૂરી છે. આરોપી દ્વારા ગેરકાયદેસર અવેજની માંગણી સાબિત થઈ નથી અને અવેજનો સ્વીકાર થયો છે તેમ દર્શાવવા માટે આરોપીને કેટલીક ચલણી નોટો સોંપવામાં આવી હતી; પ્રોસિક્યુશને વધુમાં એ સાબિત કરવાની ફરજ છે કે જે ચૂકવવામાં આવ્યું હતું તે અવેજ સમાન હતું અને આ કેસમાં વિચારણા માટે આવો પ્રશ્ન ઉપસ્થિત થતો

નથી. આ કેસમાં, એ નિર્વિવાદ છે કે મુદ્દામાલ ચલણી નોટો આરોપીના કબજામાંથી મળી આવી ન હતી. આરોપી તરફથી રકમની કોઈ માંગણી, સ્વીકૃતિ અને રિકવરી થઈ ન હતી. વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટે, પેરા–૨૨, ૨૩ અને ૨૪ માં આ મુદ્દાની ચર્ચા કરતી વખતે અને રેકર્ડ પરના પુરાવાનું મૂલ્યાંકન કરીને, આરોપીને યોગ્ય રીતે નિર્દોષ છોડી મૂક્યા છે. એ સ્પષ્ટ થાય છે કે ચુકાદામાં કોઈ વિકૃતિ નથી. વિદ્વાન એપીપી દ્વારા કરવામાં આવેલી એ રજૂઆત સ્વીકારવા હું અસમર્થ છું કે ચુકાદામાં યોગ્ય પુરાવાના મૂલ્યાંકનનો અભાવ છે અને તેમણે આ કોર્ટને અપીલમાં દર્શાવેલા આધારો વંચાણે લીધા છે. તેથી, આ અપીલ બરતરફ કરવાપાત્ર છે. પંચોએ ફરિયાદીના કેસને સમર્થન આપ્યું નથી. જ્યાં સુધી અધિનિયમની કલમ ૭ નો સંબંધ છે, માંગણીના પુરાવા વિના આરોપી પાસેથી ચલણી નોટોનો કબજો અને રિકવરી અધિનિયમની કલમ ૭ હેઠળનો ગુનો સાબિત કરશે નહીં. જ્યાં સુધી અધિનિયમની કલમ ૧૩(૧)(ડી) હેઠળના ગુનાનો સંબંધ છે, ગેરકાયદેસર અવેજની માંગણીના કોઈ પણ પુરાવાના અભાવમાં, કોઈ મૂલ્યવાન વસ્તુ અથવા નાણાકીય લાભ મેળવવા માટે ભ્રષ્ટ અથવા ગેરકાયદેસર સાધનોનો ઉપયોગ અથવા જાહેર સેવક તરીકેના હોદ્દાનો દુરુપયોગ સ્થાપિત થયેલ ગણી શકાય નહીં અને માંગણીના પુરાવા વિના આરોપી પાસેથી ચલણી નોટોનો કબજો અને રિકવરી અધિનિયમની કલમ ૩(૧)(ડી) હેઠળનો ગુનો સાબિત કરશે નહીં. આરોપીએ કોઈ માંગણી કરી હતી તે સાબિત થયું નથી. સમગ્ર પુરાવાનું અવલોકન કરતાં, હકીકતના તારણોમાં

હસ્તક્ષેપ કરી શકાય નહીં અને તે વિકૃત છે તેમ કહી શકાય નહીં. વિદ્વાન ટ્રાયલ જજના ચુકાદામાં કોઈ ખામી શોધી શકાતી નથી. વિદ્વાન ટ્રાયલ જજે સચોટ અને ખાતરીપૂર્વકના કારણો આપ્યા છે, ખાસ કરીને, મુખ્ય હકીકત એ છે કે પ્રોસિક્યુશને ઘણા સાક્ષીઓની તપાસ કરી છે અને એ કહેવાની જરૂર નથી કે આરોપી સરકારી કર્મચારી છે. કેટલાક સાક્ષીઓ હોસ્ટાઈલ જાહેર થયા છે અને તેમણે ફરિયાદીના કેસને સમર્થન આપ્યું નથી. આરોપી સામે લગાવવામાં આવેલા આરોપો પ્રોસિક્યુશન દ્વારા આ કોર્ટ સમક્ષ પણ સફળતાપૂર્વક સાબિત કરવામાં આવ્યા નથી. વિદ્વાન એપીપીએ આ કોર્ટના ગુજરાત રાજ્ય વિરુદ્ધ કાળુસિંહ રહેવર, ૨૦૧૪(૩) જીએલએચ ૭૬ માં રિપોર્ટ થયેલ કેસના નિર્ણય પર આધાર રાખ્યો હતો અને વિનંતી કરી હતી કે આ કોર્ટે ટ્રાયલ કોર્ટના ચુકાદાને ઓછામાં ઓછો ઉલટાવવો જોઈએ કારણ કે તે લાંચના નાણાં સ્વીકારતો જોવા મળ્યો હતો. એ કહેવાની જરૂર નથી કે વિદ્વાન ટ્રાયલ જજે, રેકર્ડ પર આવેલા વિસંગતતા સાથે કામ કરતી વખતે, વિવાદાસ્પદ ચુકાદા અને હુકમમાં તેની યોગ્ય રીતે ચર્ચા કરી છે અને વિદ્વાન ટ્રાયલ જજે ખૂબ જ વિગતવાર ચર્ચા કરી છે કે કોઈ સ્વીકૃતિ ન હતી. આ બાબત આ કોર્ટને એ મુખ્ય પાસા તરફ દોરી જાય છે કે શું આરોપીએ નાણાંની માંગણી કરી હતી અને સ્વીકાર્યા હતા તથા સદર રકમ તેના કબજામાંથી રિકવર કરવામાં આવી હતી. વિદ્વાન ટ્રાયલ જજે વિવાદાસ્પદ ચુકાદા અને હુકમમાં પોતાનું તારણ આપ્યું છે. વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટના વિવાદાસ્પદ ચુકાદા અને હુકમના પેરા–૨૨, ૨૩ અને ૨૪ માં, આરોપી સામે

કોઈ કેસ બનતો નથી. ફરિયાદીના પુરાવાની નોંધણીમાં વિસંગતતા છે. મારા મતે વિદ્વાન ટ્રાયલ જજે આરોપીને યોગ્ય રીતે નિર્દોષ છોડી મૂક્યા છે. વધુમાં, જ્યાંથી ચલણી નોટો મળી આવી હતી તે સ્થળ જાણી જોઈને ઉમેરવામાં આવ્યું છે. વધુમાં, વિદ્વાન ટ્રાયલ જજે યોગ્ય રીતે ઠરાવ્યું છે કે ફરિયાદીએ પોતાના સંસ્કરણમાં સુધારો કર્યો છે જે ફરિયાદમાં ક્યારેય નહોતો જેમાં આરોપીને પૈસા આપ્યા હોવાનું નામ આપવામાં આવ્યું છે, જે ઉપજાવી કાઢેલું છે. સર્વોચ્ચ અદાલતના મુરલીધર ઉર્ફે ગીડ્ડા અને અન્ય વિરુદ્ધ કર્ણાટક રાજ્ય, એઆઈઆર ૨૦૧૪ એસસી ૨૨૦૦ માં રિપોર્ટ થયેલ કેસના નિર્ણયની એરણ પર, જેમાં નિર્દોષ છોડી મૂકવાની અપીલોમાં હસ્તક્ષેપ કરવાના પરિમાણોનો પુનરોચ્ચાર કરવામાં આવ્યો છે, તે આ કોર્ટ દ્વારા ધ્યાનમાં રાખવામાં આવ્યા છે, અને તેથી, જ્યારે કોઈ માંગણી ન હતી, કોઈ સ્વીકૃતિ ન હતી અને આરોપી સામે કોઈ પુરાવો ન હતો, ત્યારે પ્રસ્તુત અપીલ બરતરફ થવાને પાત્ર છે. સર્વોચ્ચ અદાલતના મુરલીધર ઉર્ફે ગીડ્ડા અને અન્ય વિરુદ્ધ કર્ણાટક રાજ્ય, એઆઈઆર ૨૦૧૪ એસસી ૨૨૦૦ માં રિપોર્ટ થયેલ અને સતવીર સિંહ વિરુદ્ધ દિલ્હી રાજ્ય, સીબીઆઈ મારફતે, એઆઈઆર ૨૦૧૪ એસસી ૩૭૯૮ માં રિપોર્ટ થયેલ કેસના નિર્ણયોથી મારા આ મંતવ્યને સમર્થન મળે છે.

૨૧. ક્રિમિનલ અપીલ નં. ૪૬૩/૧૯૭૮ માં આપવામાં આવેલા આ કોર્ટના ભાનુશંકર પોપટલાલ વિરુદ્ધ ગુજરાત રાજ્ય ના કેસના નિર્ણયના સંદર્ભમાં,

વિદ્વાન ટ્રાયલ જજના ચુકાદાને ઉલટાવવા માટે વિદ્વાન એપીપી દ્વારા કરવામાં આવેલી રજૂઆતોમાં મને કોઈ વજૂદ જણાતું નથી. વિવાદાસ્પદ ચુકાદો ભારતીય પુરાવા અધિનિયમના સિદ્ધાંતોને અનુરૂપ હોવાથી તેમાં પણ કોઈ ખામી શોધી શકાતી નથી. રેકર્ડ પરના દસ્તાવેજી પુરાવા આ કોર્ટને વિદ્વાન ટ્રાયલ જજ દ્વારા લેવામાં આવેલા મંતવ્ય કરતાં અલગ મંતવ્ય લેવાની પરવાનગી આપશે નહીં. પ્રસ્તુત અપીલમાં પણ, ટ્રાયલ કોર્ટના તારણનું ખંડન કરવા માટે કંઈપણ રજૂ કરવામાં આવ્યું નથી કે ધ્યાન દોરવામાં આવ્યું નથી. રેકર્ડ પરના પુરાવાને જોતાં પણ, વિદ્વાન એપીપી આરોપી સામે લગાવવામાં આવેલા આરોપને સાબિત કરવામાં અને વિદ્વાન ટ્રાયલ જજ દ્વારા લેવામાં આવેલા મંતવ્ય કરતાં અલગ મંતવ્ય લેવા માટે આ કોર્ટને સમજાવવામાં સક્ષમ નથી. આમ, પુરાવા પરથી જ એ સ્થાપિત થાય છે કે પ્રોસિક્યુશને પોતાનો કેસ વાજબી શંકાથી પર સાબિત કર્યો નથી. તેથી, પ્રસ્તુત અપીલ બરતરફ થવાને પાત્ર છે.

૨૨. બાબતના ઉપરોક્ત સંદર્ભમાં, મારો એવો સુવિચારિત અભિપ્રાય છે કે સામાવાળાઓને તેમની સામે લગાવવામાં આવેલા આરોપોમાંથી નિર્દોષ છોડી મૂકવામાં ટ્રાયલ કોર્ટ સંપૂર્ણપણે ન્યાયી હતી. મને જણાય છે કે ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા નોંધવામાં આવેલા તારણો તદ્દન વાજબી અને યોગ્ય છે અને સદર તારણો નોંધવામાં તેના દ્વારા કોઈ ગેરકાયદેસરતા કે ક્ષતિ આચરવામાં આવી નથી. તેથી, હું નીચલી અદાલત દ્વારા નોંધવામાં આવેલા તારણો, આખરી નિષ્કર્ષ અને

નિર્દોષ છોડી મૂકવાના પરિણામી હુકમ સાથે સંપૂર્ણપણે સહમત છું અને તેથી તેમાં હસ્તક્ષેપ કરવાનું કોઈ કારણ જણાતું નથી.

૨૩. પરિણામે, પ્રસ્તુત અપીલ આથી બરતરફ કરવામાં આવે છે. નિર્દોષ છોડી મૂકવાનો વિવાદાસ્પદ ચુકાદો અને હુકમ બહાલ રાખવામાં આવે છે. સામાવાળા–આરોપીને તેમની સામે લગાવવામાં આવેલા તમામ આરોપોમાંથી નિર્દોષ છોડી મૂકવામાં આવે છે. આર એન્ડ પી ટ્રાયલ કોર્ટને પરત મોકલવા. જામીન અને જામીનખત, જો કોઈ હોય તો, રદ કરવામાં આવે છે. જામીનદાર પણ, જો કોઈ આપેલ હોય તો, મુક્ત થાય છે.

(કે.જે. ઠાકર, ન્યાયમૂર્તિ)

રાકેશ/

This is an AI-Assisted Translation.

==========

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

==========